

DR. PURDA ZSUZSÁNNA

CSALÁDJOGÁSZ

Konferencia a gyermekjogokról

Az ELTE ÁJK Polgári Jogi Tanszék konferenciát szervezett a New York-i Gyermekjogi Egyezmény 25. évfordulója tiszteletére „A gyermekek – és jogaik érvényesülése 25 éves a New Yorki Gyermekjogi Egyezmény” címmel, 2014. december 5-én.

Nagy örömmel fogadtam a konferencia megrendezésének hírért, mert hiányérzetem volt a november 20-a körüli időben, hiszen a Gyermekek Jogairól Szóló Egyezményt (továbbiakban: Egyezmény) 1989. november 20-án fogadta el az ENSZ Közgyűlése, és azóta ez a nap a Gyermekjogok Világnapja. Arra lehetett számítani, hogy mind a kormányzat, mind a gyermekintézmények, felsőoktatási intézmények, jogászok körében megemlékezések, gyermekeknek szóló programok lesznek, de meglepő módon nem történt különösebb mozgolódás, a média sem mozdult rá a témára.

Dr. Székely László ombudsman bevezetője az Egyezmény megszületésére emlékeztetett, majd az ombudsman hivatalból indított vizsgálatai alapján tapasztalatról mondott néhány figyelemfelkeltő gondolatot. A szigetszentmiklósi ügyvel kapcsolatban megdöbbentő, hogy a gyermekvédelmi rendszer nem észlelte, hogy a szülő éveken át többször megerőszkolta, rendszeresen verte, és válogatott kínzásoknak tette ki három kiskorú gyermekét. Nem világos az esettel kapcsolatban számomra, hogy már a megjelenésükben és nyilván a magatartásukat tekintve is súlyosan elhanyagolt gyermekekkel kapcsolatba kerülő szakemberekben és „nemszakemberekben” miért nem merült fel a segítségnyújtás kérdése.

A másik ombudsmani vizsgálat egy korábbi – ha jól értettem egy 1998-as, ami igencsak 16 éve volt – vizsgálat utóellenőrzése során került napvilágra egy mohácsi speciális gyermekotthonban. Megállapításra került, hogy az újonnan bevezetett gyámság intézménye nem működik megfelelően. Amióta az intézményvezetőnek semmilyen gyámi jogköre nincs, 5 gyermekből kettőnek nincs személyes kapcsolata a gyámjával, sőt, még telefonon is elérhetetlenek. Azt hiszem ebben semmi meglepő nincs. A Gyermekvédelmi törvény (Gyvt.) – megalkotásakor – nagyon helyesen úgy rendelkezett, hogy az legyen a gyermek gyámja, aki a legközelebb áll hozzá, azaz személyes, gondozó-nevelői kapcsolatban áll vele, így a nevelőszülő, vagy a gyermekotthon vezetője. Erre azért volt szükség, mert 1997-ig intézeti gyámság alatt álltak az állami gondoskodásban élő gyermekek. Ez azt jelentette, hogy a megyei gyermek- és ifjúságvédő intézet igazgatója volt egyszemélyben az adott megyében minden állami gondoskodásban élő gyermekek gyámja, így akár 700, de nagyobb megyékben akár 3000 gyermeké is. Ez semmiféle személyes

kapcsolatot nem biztosított gyám és gyámolt között. Ebben a kérdésben sorozatos visszalépésekkel – főként mert finanszírozási gondok felülírták a szakmai kérdéseket – találkozhattunk a Gyvt. korábbi módosításai során, most pedig még messzebb kerültek a gyámok a gyermekekhez, azaz – véleményem szerint szegényszemre – hátrálunk vissza az intézeti gyámság felé.

A konferencia második előadója Dr. Herczog Mária volt, mint az ENSZ Gyermekjogi Bizottság tagja a Bizottság Magyarország számára 2014-ben tett ajánlásairól tartott előadást. Elmondta, hogy ez már a harmadik (1998, 2006, 2014) beszámoló volt a Bizottság előtt. Tájékoztatta a hallgatóságot mikor, hol találkozott a Bizottság a magyar beszámoló kapcsán a civilekkel – akiknek véleményét 24 szervezet állított össze – és a 22 fős magyar kormányzati delegációval. Ezt követően 2014. október elején tették közzé a Bizottság jelentését, ami máig sem érhető el magyar nyelven sem a kormányzat, sem a résztvevő civilek részéről. Ezt követően dr. Herczog Mária röviden pontokba szedte a bizottsági jelentés záró észrevételeit.

- A magyar költségvetésből nem lehet megállapítani, hogy az egyes rovatokban mennyit költenek a gyermekekre. Szükséges lenne elkülönített forrás a költségvetésben a gyermekjogok terjesztésére.
- Nincs szisztematikus monitorozás arra vonatkozóan, hogy mennyire érvényesülnek a gyermekjogok hazánkban. Máig sem ismerik széleskörűen a gyermekjogokat sem a gyermekek, sem a szülők, sem a szakemberek. (Ez minden korábbi beszámoló kapcsán felmerült hiányként.)
- Nincs átfogó gyermekjogi szakpolitika.
- Nincs az ágazatok között egyeztetés csak legfeljebb ad hoc bizottságok formájában a gyermekeket érintő kérdések vonatkozásában, szükséges lenne kormányzati koordináció az emberi jogokat érintő területeken.
- Aggályosnak tartja a Bizottság az intézményrendszerek (iskolák, gyermekvédelem) centralizálását, és államosítását, valamint a civil szervezetek helyzetét.
- Meg kell szüntetni a diszkriminációt és a szegregációt. Az EMMI „szerezteteljes felzárkóztatás” programja tulajdonképpen a szegregáció törvényesítése. Szükség lenne a LMBTI (leszbikus, meleg, biszexuális, transz-nemű, intersexuális) szülők gyermekei esélyeinek kiegyenlítésére.
- Készüljenek eljárási protokollok a szakemberek számára, hogy a hatósági és egyéb eljárások során hogyan kell érvényesíteni a gyermekek legjobb érdekeit (korábbi megfogalmazásban mindenek felett álló érdekeit).

- A gyermek családból való kiemelése csak a végső esetben történjen meg, ehhez szükséges lenne irányelvek kidolgozása és alternatív gondozási lehetőségek megjelenítése. Nem az a megoldás, hogy a gyermekotthonokból a nevelőszülőkhöz irányítják át a gyermekeket, hanem az alapellátást kell megerősíteni. Ehhez erőforrásokat kell biztosítani.
- Mindenkit fel kell készíteni arra, hogy a gyermekbántalmazást jelentse, ehhez panaszmechanizmusok kidolgozása szükséges, valamint áldozatsegítés.
- Szorgalmazzák az inkubátorprogram megszüntetését, hiszen az esetek legnagyobb százalékában nem az anya, hanem más személy helyezi el a gyermeket az inkubátorban, azaz nem az anya dönt. Ebben a kérdésben más, az anya jogát a titoktartáshoz biztosító támogatásokat kell szervezni.
- Ellátatlan a gyermekek mentális egészsége, nagyon magas a depresszió, az öngyilkosság, a függőség.
- Az intézményellátás negatívumai között szerepel a baba-barát kórházak alacsony száma (mintegy 20 %) és a szoptatást is népszerűsíteni szükséges.
- A tankötelezettség leszállítása súlyos problémákat okoz. A koragyermekkorai kötelező óvodáztatás zsúfolt, nem megfelelő felkészültségű intézményekben rossz intézményi ellátást fog eredményezni, ráadásul a jegyzői felmentés érthetetlen intézkedés, hiszen beépített kiskapu bizonyos családok gyermekének távoltartására.
- Ugyancsak nagyon negatív intézkedés a büntethetőségi korhatár leszállítása, amihez elégtelen pártfogói rendszer és rossz körülményeket nyújtó fiatalkorúak börtöne járul.
- Nem támogatható a katonaiskolák létesítése.
- Nincsenek programok a gyermekkereskedelem megakadályozására vonatkozóan célzottan a gyermekek részére, erre erőforrások sincsenek. A serdülő prostituáltak nem elkövetők, hanem gyermekek, ennek megfelelően kellene segítő programok számukra. Nincs rehabilitációs program az áldozatokká váló gyermekeknek, és ugyancsak nincs megelőző, segítő program a roma gyermekek számára.

Ezek a záró észrevételek sajnos nagyon is elevenbe vágtak, a valóságot feltárták, sok esetben talán kicsit enyhe fogalmazásban.

Dr. Kőrös András a Kúria tanácselnöke ismertette a Gyermekjogi Egyezmény hatását az új Ptk. családjogi szabályaira.

A nagy jelentősége van annak, hogy a Családjogi könyvben (CSJK) megfogalmazásra került a gyermekek alapvető szintű védelmének kimondása. *Dr. Kőrös András* is kitért arra is, hogy a „*gyermek mindenekfelett álló érdeke*” fogalom a nemmegfelelő fordítás okán nem fedti annak tartalmát, ezért a törvény a gyermek érdekeinek „*fokozott*” védelméről beszél. Ennek magyarázatául megemlítette, hogy pl. a házassági bontóperben nem a gyermek érdeke az elsődleges, de a járulékos kérdésekben már elsődlegességet élvez.

A gyermek általános alapvető védelme nyilvánul meg a saját családban való nevelkedés jogában, a korábbi kapcsolatok megtartásához való jogban, és ennek a jognak a törvényben meghatározott és csak kivételes esetekben történő korlátozása elvében.

A gyermek fokozott védelme megjelenik a szülői felügyelet szabályainak módosulásában is, a gyermek bevonásának kötelezettsége az őt érintő kérdésekben számos családjogi

szabályban. Az előadó nagy vívmánynak tekinti a mediáció megjelenését a CSJK-ban. Az előadó igen fontosnak tartotta a szülői felelősség szabályainak módosulását, de meg kell jegyezni, hogy véleményem szerint az elnevezés megváltoztatása is indokolt lett volna, szülői felügyelet gyakorlása helyett szülői felelősség gyakorlására, de nem kaptunk választ, hogy ez az a fogalom miért maradt meg az új Ptk-ban.

Fontos módosítás a családi jog törvényi szabályozásában, hogy a szülő-gyermeki kapcsolattartás szabályai végre törvényi szinten kerültek szabályozásra. Csak halkan jegyzem meg, hogy talán ez elvezet odáig, hogy a bíróságok ne hagyjanak jóvá végrehajthatatlan egyezségeket a szülők között, lehetetlen helyzetbe hozva a végrehajtást elrendelő gyámhatóságokat.

Neuralgikus pontnak tekinti *dr. Kőrös András* a gyermek külföldre vitelével kapcsolatos szabályok gyakorlatban történő alkalmazását, illetve a jogi szabályozás megvalósíthatóságának kérdését. Azzal, hogy egyre több különböző állampolgárságú, nemzetiségű, vagy más-más országban élő szülőnek van közös gyermeke, újabb megoldásra váró gyakorlati problémák vetődnek fel, pl. a különböző nyelvű és kultúrájú szülők közös iskolaválasztási jogának kérdése.

Ugyancsak nagy lépést jelentett a szülői nevelést helyettesítő formák/védelem megjelenése a Családjogi könyvben, úgy is, mint a családbafogadás szabályainak bekerülése, a nevelőszülők és mostohaszülők egyes jogosítványainak elismerése a gyermek gondozás-nevelésében, és a kapcsolattartásban való részvételének lehetősége.

A következő előadó *dr. Kristófné dr. Kontra Erzsébet*, a Pesti Központi Kerületi Bíróság csoportvezető bírónője volt, aki a gyermekbarát igazságszolgáltatás hazai gyakorlati megvalósulásáról beszélt. Előadásában leszögezte, hogy nem a hiányosságokat, hanem az eredményeket fogja bemutatni előadásában. Pontosította a címben szereplő fogalmat is, nem gyermekbarát, hanem gyermekközpontú igazságszolgáltatás kifejezést tartja megfelelőnek.

2012 az igazságszolgáltatás éve volt, ami ahhoz vezetett, hogy 2013-ban munkacsoport jött létre, azzal a feladattal, hogy feltérképezze, mi valósítható meg gyermekközpontú igazságszolgáltatás címen, akkor, amikor egy gyermek terheltként, sértettként, tanúként, vagy érintettként jelenik meg a bírói eljárásban. Elsődlegességet tulajdonított a munkacsoport a tájékoztatások gyermekekhez való eljuttatása kérdésének, így gyermeki szinten megfogalmazásra kerültek a jogok, és az eljárási folyamatok. Szükség van pl. arra is, hogy a kiskorúak idézésének szövege számukra érthető módon kerüljön megfogalmazásra. Azt hiszem, érdemes lenne elgondolkozni azon, hogy a közigazgatásban is hasonló projekt induljon, hiszen a gyámhatósági eljárások szinte mindegyikében jelen vannak a gyerekek valamilyen minőségben, és bizony az ügyintéző személyes hozzáállásán, tapasztalatán múlik, megtalálja-e a hangot a gyermekkel, bizalmat tud-e ébreszteni bennük maga, illetve az egész hatósági eljárás iránt.

Dr. Barzó Tímea a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Polgári Jogi Tanszékének egyetemi docense előadása a gyermeki jogok egészségügyben való érvényesüléséről szólt. Előadását azzal kezdte, hogy leggyakrabban egészségpolitikai, családpolitikai megközelítésben merülnek

fel a gyermekek jogai az egészségügyben, vagy a szülői gondoskodás oldaláról közelítve. Magyarországon az Egészségügyi törvény, valamint a Ptk. szülői felügyelet gyakorlásának szabályai rendelkeznek ezekről a jogokról.

Dr. Barzó Tímea három fontos kérdést emelt ki előadásában, a megfelelő egészségügyi ellátáshoz való jogot, az önrendelkezéshez való jogot, valamint az orvosi titoktartás problematikáját a magyar szabályozásban.

A megfelelő egészségügyi ellátáshoz való jogon belül az ellátás minőségére tért ki. Gondot jelent, hogy itthon gyermek szakorvosi ellátáshoz a fővárosban és a megyeszékhelyen jutnak hozzá, mivel gyermek szakorvosok a vidéki települések túlnyomó többségében nincsenek. A szabad orvosválasztás kérdése nem eléggé differenciált, hiszen ezt a jogot a törvényes képviselő gyakorolhatja akár 2, akár 17 éves gyermekről van szó. Ugyancsak hiányos a szabályozás az Egészségügyi törvényben a kórházi elhelyezés vonatkozásában is, csak kevés gyermekbarát kórházi ellátással találkozunk, és a szülő gyermekkel együtt való bent tartózkodása sem megoldott.

A szülői felügyelet gyakorlásának kérdése is vet fel problémákat, amennyiben az egészségügyi ellátásban való korlátozásuk nincs összhangban a CSJK szabályaival. Szükség lenne az együttes döntés irányába terelni a szabályozást.

A műtéti beleegyezés aggályokat vált ki abban a kérdésben, hogy nem a gyermek sorsát érintő lényeges döntésnek minősül (vajon miért nem, amikor a gyermek egész további életét befolyásolhatja), így a csak a gondozó szülőtől a különélő szülő tájékoztatását írja elő a jogszabály.

Dr. Barzó Tímea kitért a védőoltásokkal kapcsolatos kérdésekre is, amelyek a sajtóban is időről időre felmerülnek, és vitákat gerjesztenek támogatók és ellenzők között. Leszögezte, hogy kötelező védőoltások esetén nincs szükség szülői beleegyezésre.

Az orvosi titoktartás kérdését az előadó fontos gyermeki jognak tartja az egészségügyben, azonban ez sincs a törvényben szabályozva. Véleménye szerint ennek a jognak a szülőkkel szemben is érvényesülnie kellene a 14. életévet betöltött gyermekek esetében, akik elég érettek ahhoz, hogy megértsék ennek tartalmát. Az orvosi titoktartás is érinti a szülői felügyelet gyakorlását. A gondozó szülő beleegyezése nélkül nem adható tájékoztatás a gyermek egészségi állapotáról és ellátásáról a szülői felügyeletet nem gyakorló szülőnek, az orvosi titoktartás alapján.

A gyakorlatban dolgozó szakemberek számára nagyon sok új információt nyújtó, összegző előadás után dr. Szeibert Orsolya az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Polgári Jogi Tanszékének egyetemi adjunktusa tartott előadást a „Gyermeki jogok és a gyermek jogellenes elvitel” címmel. Bevezetőjében elmondta, hogy a legfontosabb kérdés ennek a témának az elemzése kapcsán az, hogy hol van, hol legyen a gyermek szokásos tartózkodási helye, hiszen ezt a fogalmat használja a Gyermekek Jogellenes Külföldre Vitelére vonatkozó 1980-as Hágai Egyezmény¹ és a

Brüsszel II.² is. A szokásos tartózkodási hely fogalma nem ismert és nem tisztázott az állampolgárok szintjén. A gyermek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos eljárás alapvető célja a status quo helyreállítása, azonban még az Unión belül sem egységes a jogalkalmazás e kérdésben. Az egyes esetekben nagy port felkavaró média híradások is vitákat generálnak még a szakemberek körében is. Meg kellene vizsgálni ugyanis azt, hogy az a törvényes vélelem, miszerint a gyermek érdeke a visszavitel korábbi gondozó szülőjéhez, minden esetben elfogadható, helytálló-e. Megtagadhatja-e a bíróság a visszavitelt, a gyermek legfőbb érdekére hivatkozva, hiszen lehetséges, hogy az egyik szülő éppen családon belüli erőszaknak kitett gyermekét ezzel próbálja megóvni, biztonságba helyezni, mivel más lehetőséget nem talál.

Ezt követően az eljárásban mutatkozó aggályokat sorolta fel. Azzal, hogy jogellenes külföldre vitel esetén mindig megmarad a szokásos tartózkodási hely bíróságának joghatósága, esetleg nacionalista döntések meghozatalához vezethet. A gyermek meghallgatásának célja a jogellenes elvitelével kapcsolatos esetekben gyakran annak kiderítése, hogy a gyermek miért tiltakozik a visszavitel ellen, és hogy e tiltakozások miért alakultak ki, valamint annak megállapítása, hogy a gyermek veszélyben lehet-e és miért. Az erre vonatkozó válaszok alapján vizsgálni kellene ezt a körülményt is. Kérdés az is, hogy az államoknak hivatalból fel kell-e lépni a jogellenes külföldre vitel ellen. A végrehajtás is nagyon nehézkes, az önkéntesség hiányában karhatalom igénybe vétele szükséges.

Összefoglalva dr. Szeibert Orsolya kijelentette, hogy változások lennének szükségesek ezen a gyermekjogi területen is, mert megnőtt a határokat átlépő, vagy éppen különböző országokban élő családok száma.

Ezt követően Dr. Lux Ágnes az UNICEF Magyar Bizottságának gyermekjogi igazgatója előadása következett „A Gyermekjogi Egyezmény 25 éve – álom vagy valóság? A magyar ombudsmanok gyermekjogi tevékenysége” címmel.

Az ombudsmani tevékenység kialakulására tekintett vissza, mint a közigazgatás „puha” ellenőrzésére, amely összefonódott a jogállamisággal. Önálló gyermekjogi ombudsmani tisztség megteremtését a Gyermekjogi Bizottság már 2002-ben szorgalmazta Magyarországon, és az Európa Tanács is hasonlóan támogatta ajánlásában, ezt azonban a mai napig nem sikerült elérni. Az ombudsman gyermekjogi tevékenységének specialitásként jelezte, hogy inkább az átfogó vizsgálatoknak van szerepe a visszaélések feltárásában, mivel – 1995-től mért a tapasztalatok alapján – gyermekektől szinte nem érkezik panasz. A nem gyermekektől érkező panaszok többsége a gyámhatósági eljárások elhúzódását, a kapcsolattartást és az oktatást érintik.

Felmerült bennem a kérdés, hogy annak kiderítésére, hogy miért nem érkezik panasz akár a gyermekektől, akár segítő felnőttektől, nem kellene-e megvizsgálni a gyermekjogi képviselők munkájának eredményességét?

szerződő államba jogellenesen elvitt, vagy ott elrejtett gyermekek azonnali visszajuttatását, valamint azt, hogy a gyermekek feletti felügyelet, illetve a láthatás gyakorlására szolgáló jogot ténylegesen tiszteletben tartásák.

² 2005. március 1-jétől a szülői felelősséggel kapcsolatos ügyekben a joghatóságot, a határozatok elismerését és végrehajtását a Tanács 2201/2003/EK (2003. november 27.) rendelet („az új Brüsszel II.”) szabályozza.

¹ A Gyermekek Jogellenes Külföldre Vitelének Polgári Jogi Vonatkozásairól szóló, Hágában az 1980. évi október 25. napján kelt szerződés (továbbiakban: hágai gyermekelviteli egyezmény), amelyet Magyarországon az 1986. évi 14. tvr. hirdetett ki. Célja az, hogy biztosítsa a bármelyik

„Gyermekjogok a büntető eljárásokban az Egyezmény tükrében” címmel Dr. Galaajda Ágnes a Fővárosi Törvényszék tanácselnöke tartott előadást.

Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága előtti meghallgatások nyomán Magyarország számára kívánalmak kerültek megfogalmazásra a büntetőjogot érintő területen is, amelyeket ismertetett. Előrebocsátotta, hogy más és más a büntetőjog feladata, ha a gyermek áldozati, vagy elkövetői minőségben szerepel, de mindkettő gyermekjogi kérdéseket vet fel. Ezek a következők:

- 18 év alatti elkövetők esetében:
 - szükség lenne különbírák alkalmazására (2011-ben szüntették meg, hogy a fiatalkorúak ügyeit a felnőttektől elkülönített bíróságok tárgyalják);
 - a büntethetőségi korhatárt, amit 2013 júniusától 12 évre szállított le a törvény arra hivatkozva, hogy a gyermekek korábbi biológiai érése és az információáramlás hatásai indokolják ezt, fel kellene újra emelni 14 évre;
 - biztosítani kell, hogy az őrizetben tartásuk a lehető leg-rövidebb ideig tartson;
 - kis súlyú bűncselekmény elkövetése esetén ne lehessen börtönbüntetést kiszabni, illetve meg kell szüntetni, hogy a pénzbüntetés kiskorúak esetén börtönbüntetésre átváltható legyen (kivéve, ha van jövedelme);
 - a helyreállító igazságszolgáltatás bevezetése felé kellene lépéseket tenni;
 - pszichológusokat kellene alkalmazni a büntető eljárás során;
 - a társadalomba való visszailleszkedést segítő intézkedésekre és szolgáltatásokra lenne szükség.
- A 18 év alatti gyermekáldozatokkal és szemtanúkkal kapcsolatban:
 - szükség lenne a védelmük biztosítására;
 - mivel ellenük irányuló erőszak miatt nagyon kevés eljárás indul és nagyon magas a látencia, intézkedéseket kell tenni ennek megváltoztatására;
 - a gyermekvédelmi rendszer hiányosságai miatt nincs hatékony védelem számukra.

Megállapításra került, hogy a bírák képzése gyermekjogi vonatkozásokban hiányos. Statisztikai rendszerek kidolgozása lenne szükséges, hogy vizsgálni lehessen hány kiskorút érintenek a büntetőjogi vonatkozások. Kifogásolták az ajánlásokban azt is, hogy a kiskorúakat érintő eljárások elhúzódnak, és sok gyermek van előzetes letartóztatásban, egyharmaduk akár 1-2 évig is. A gyermekvédelmi jelzőrendszer hatékonyabb működtetése szükséges ahhoz, hogy minden gyermeket érintő erőszakkal kapcsolatos ügy kivizsgálásra kerüljön.

A büntetőjogi vonatkozású elhangzottakat, amelyeknek egyes elemét valószínűleg már minden résztvevő ismerte, így egy csokorba kötve hallani eléggé sokkoló hatású volt a gyermekvédelmi szakemberek számára.

Dr. Katonáné dr. Pehr Erika a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Polgári Jogi Tanszékének docense előadása „A rossz bánásmód kezelése a gyermekvédelmi rendszerben” címet viselte. Előadása a feltárás, megelőzés, kezelés, rehabilitáció kérdéskörét érintette, a nemzetközi és a hazai szabályozás szemszögéből.

Legelőször a gyermeknevelés módszereinek megváltoztatásáról beszélt, mint az egyik legfontosabb kérdéstről a mai Magyarországon. Az, hogy a gyermekkor különleges védelmet igényel ma már széles körben elismert tény, azonban a bántalmazás és fegyelmezés szétválasztása még ma sem tisztázott kérdés. A bántalmazás a fegyelmezés eszközeként itthon még ma is elfogadott.

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának 2006/19. számú ajánlása a pozitív szülői magatartást támogató politikáról³, amely a kormányoknak szól, kiindulási alap a támogandó pozitív szülői magatartásra vonatkozóan.

Első lépés, hogy ezeknek az eseteknek magánügyből közügygé kell válnia, a bántalmazást emberi jogi kérdésként kell felfogni, és az erőszak megelőzésére holisztikus jogalkotói és jogalkalmazói modellre van szükség. Ez vezethet csak el a „zéró tolerancia” elvének megvalósulásához.

Az Európa Tanács „Vessünk véget a gyermekek testi fenyítésének” 2007-es felhívása preferálja a jó gyakorlatok kialakítását és közzétételét, hosszú távú programok elkészítését, a média nagyobb és más beállítottságú szerepvállalását. Ehhez kapcsolódik a szexuális abúzus elleni védelem kérdése is, amelyhez segítségül dolgozta ki az Európa Tanács az un. „féhőnemű szabály” módszerét⁴, amely elősegíti a kis gyermekkel való kommunikációt megelőzhetővé vagy feltárhatóvá téve a szexuális bántalmazást.

A gyermekbántalmazás elleni hatékony fellépés követelményei között dr. Katonáné dr. Pehr Erika megemlítette, hogy fontos lenne magának a fogalomnak a meghatározása. Véleménye szerint a WHO definíciója lehetne itthon is az irányadó és elfogadható. E szerint: „A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmódot, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.”

A konferencia zárásaként Dr. Herczog Mária összefoglalóját hallhattuk. Sajnálattal említette, hogy úgy érzi, a nemzetközi téren kialakult kutatások, eredmények, gyakorlatok nem érnek el Magyarországra. Kevés a statisztikai adat, a kutatás és elemzés a hazai gyermekjogok érvényesülésének vizsgálatában.

Az itthon történt és nagy felháborodást keltő gyermekbántalmazási ügyekben ma sem történik meg a szakemberek felelősségre vonása, ami elengedhetetlen lenne a további esetek megakadályozása és a szakmai felelősség szempontjaiból.

³ Az ajánlás tartalmáról a Család Gyermek Ifjúság 2010/6. számában olvashatunk

⁴ Ennek elemei:

- a tested csak a tiéd;
- jó érintés-rossz érintés;
- jó titok – rossz titok.

Ezeknek a fogalmaknak a használatát a gyakorlatban minden szakembernek és szülőnek ismernie és alkalmaznia kellene, hogy a gyermekek az abúzust elkerülhessék, felismerhessék, segítséget kérhessenek. Erre vonatkozóan video is készült „Kiko és a Kéz” címmel, ami letölthető.

A Gyermekjogi Bizottság 2014-es jelentését fel kellene dolgozni, megjelölni az ebből adódó feladatokat, és elkezdni a munkát a hiányosságok felszámolására. Ebből semmi sem látszik megvalósulónak. A gyermekvédelmi rendszer az összeomlás szélén áll, valamit tenni kellene.

A konferencia előadásai úgy hatottak rám, mintha hosszú víz alatti tartózkodás után egy korty levegőhöz is jut az ember. A gyakorlatban dolgozó szakemberek számára létfontosságú lenne meghatározott időszakonként némi tájékoztatást kapni, hogyan dolgoznak, milyen eredményeket érnek el más a gyermekvédelemmel érintkező területen dolgozók, vagy ugyanazon területen, de más földrajzi adottságok között élő

szakemberek, és mi történik a nagyvilágban. Sajnos nincsenek fórumok, hogy bármiféle képet kapjunk, és pénzhiány, illetve az állami központi irányítás túlburjánzása miatt még az önszerveződésekre sincs lehetőség.

A gyermekjogok érvényesülése Magyarországon századrangú kérdés az állami szervezetrendszerben, amit jelez az előszóban írt megjegyzésem is, hogy az évforduló megünneplése sem került komolyan napirendre. Ahogy a konferencia szünetében a folyosón egyik előadónk megjegyezte, itthon úgy érzi magát az ember, mintha egy nagy harang alatt élne, szinte semmit nem hall és lát a környezetében lezajló folyamatokról.